

Motion till riksdagen

1988/89:A254

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Arbetsmarknaden för handikappade

Under senare år har arbetsmarknaden förändrats på ett högst påtagligt sätt. Arbetslöshetstalen har minskat samtidigt som allt färre personer finns i arbetsmarknadsåtgärder av olika slag. Redan i fjolårets budgetproposition kunde man notera samma positiva utveckling, men man konstaterade då också att den knappast hade haft någon betydelse för den mycket stora arbetslösheten bland funktionshindrade. I årets budgetproposition framhåller man att även funktionshindrade i ökad utsträckning har kunnat komma i arbete på grund av utvecklingen på arbetsmarknaden. I propositionen ges dock inga belägg för denna uppfattning. Kvar står emellertid att arbetslösheten alltså är oacceptabelt stor inom dessa grupper. Detta visas bland annat av det stora antalet förtidspensionerade, ibland vilka det även finns en betydande andel unga människor.

Vpk anser att det nuvarande läget på arbetsmarknaden måste användas för att bereda funktionshindrade tillträde till arbetsmarknaden. Vi menar att man därvid bör genomföra en kraftfull satsning på de olika instrument som står till buds. Vi är också övertygade om att man därigenom skulle kunna bryta de fördomar som idag möter funktionshindrade på arbetsmarknaden.

Tyvärr tyder inte budgetpropositionen på att regeringen har samma inställning. Områden som yrkesinriktad rehabilitering, särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning och stiftelsen Samhall får i stort sett bara ersättning för automatiska kostnadsökningar. I övrigt gör man bara vissa omfördelningar inom dessa områden. Detta framstår som anmärkningsvärt mot bakgrund av de besparingar som man gör på AMU-verksamheten. KAS och sysselsättningsskapande åtgärder, som tillsammans uppgår till ungefär 1 miljard kronor.

Yrkesinriktad rehabilitering

AMS har i sina äskanden begärt vissa förstärkningar som främst är ägnade att förbättra arbetet med elever med komplicerade funktionshinder. Som en följd av TUFFA-projektet – ett teknikupphandlingsprojekt med syfte att ta fram datorbaserade hjälpmedel åt svårt funktionshindrade – behövs utbildningsinsatser för personalen främst inom AMI-S.

Kostnaden för detta har beräknats till 2 miljoner kronor – ett äskande som regeringen inte är beredd att biträda. För vår del anser vi emellertid att dessa medel bör tillföras verksamheten.

Likaså hävdas från AMS sida att AMI-S och även AMI-A behöver

komplettera sin datorutrustning, så att hjälpmedel kan provas ut för funktionshindrade inskrivna och så att det ges möjlighet till träning. Man anser att en sådan utrustning bör tillföras varje institut årligen under en treårsperiod. För år 1989/90 skulle kostnaden härför uppgå till 8 miljoner kronor. Inte heller denna begäran vill regeringen bifalla. Vpk ser det arbete som utförs för svårt funktionshindrade inom AMI-verksamheten som ytterligt värdefullt för att ge dem en rimlig möjlighet till inträde på arbetsmarknaden. Härtill hör då att förse instituten med sådan utrustning, att de på ett bra sätt kan fullgöra sina uppgifter. Vi anser således att det äskade anslaget till utrustning bör medges.

Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning

Vi har redan nämnt det s k TUFFA-projektet. För många med komplicerade funktionsnedsättningar utgör datorbaserade hjälpmedel en helt ny möjlighet att kunna utföra ett produktivt arbete. Hittills har funktionshindrades krav på rätten till arbete grundligt svikits, särskilt gäller det dem som har svåra funktionshinder. De har alltid ställts åt sidan och samhället har köpt sig fritt från ansvar genom pensioner. När nu möjligheter öppnas för att dessa grupper ska kunna få ett liv med en högre grad av jämlikhet med andra människor ska de också användas.

AMS uppger att man tecknat avtal med en leverantör om att under en fyraårsperiod leverera 2 000 arbetsplatsutrustningar för funktionshindrade. Kostnaden för detta skulle under budgetåret 1989/90 uppgå till 61 miljoner kronor. Regeringen vill bara medge ungefär halva detta belopp. Vpk anser att hela beloppet, således 2,8 miljoner kronor utöver regeringens förslag bör ställas till AMS förfogande. Vi anser vidare att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna, att det i det här avseendet planerade programmet bör fullföljas.

I sin anslagsframställning hävdar AMS att antalsbegränsningen för särskilda lönebidrag bör slopas. Anledningen härtill är att de platser som tilldelas länen i allt större utsträckning upptas av 50%-bidrag och möjligheterna till nyanställningar minskar. Däremot anser AMS att man kan bibehålla antalsbegränsningen när det gäller lönebidragsplatser på 90%-nivån.

Regeringen är inte beredd att slopa antalsbegränsningen för särskilda lönebidrag. Däremot vill man öka antalet platser med 300 och föreslår att det ska finansieras genom att antalet lönebidragsplatser i allmännyttiga organisationer och vid statliga myndigheter minskas med 145 platser. Man vill dessutom ta bort ytterligare 100 platser för att finansiera de ökade insatserna för att ta fram datorbaserade arbetshjälpmedel.

Anställning med lönebidrag har visat sig vara en bra form för att bereda personer med funktionsnedsättning arbete. Det är emellertid också riktigt, som regeringen konstaterar, att det i alltför liten utsträckning sker att anställningar med lönebidrag övergår i normala anställningsförhållanden. Det är alltför vanligt att arbetsgivare ser anställning med lönebidrag som ett bra sätt att få billig arbetskraft och funktionshindrade kvarhålls i ett diskriminerande anställningsförhållande. Vpk delar regeringens uppfattning att det är viktigt att i nuvarande arbetsmarknadsläge se till att anställningar

med lönebidrag övergår i normala anställningar. Men med hänsyn till den stora arbetslösheten bland funktionshindrade och att lönebidrag är en bra form för introduktion på arbetsmarknaden, anser vi att antalsbegränsningarna, såväl för särskilda lönebidrag som anställning med lönebidrag i allmännyttiga organisationer och vid statliga myndigheter bör tas bort. Medelsbehovet för lönebidrag bör därför beräknas till 3 730 miljoner kronor eller således 82 136 000 kronor utöver regeringens förslag.

Samhall

För närvarande finns 28 500 anställda med funktionsnedsättning i Samhalls verksamhet. För det kommande budget året vill man göra ytterligare ökning med ca 1 000 anställda. Regeringen anser att man bör ligga kvar på nuvarande nivå.

Samhall redovisar att antalet som övergår till anställning hos andra arbetsgivare har ökat påtagligt under senare år. I början på 80-talet rörde det sig kring 1–2 %, medan andelen under föregående budgetår uppgick till närmare 4 %. Man anger nu ambitionen till 4,5 % årligen. I jämförelse med tidigare förhållanden är denna ambition självklart värd respekt, men från vpk:s sida vill vi ändå hävda att den är alltför låg. Samhall ska fungera som en sluss ut på öppna arbetsmarknaden och för var och en som anställs där ska målsättningen vara anställning hos andra arbetsgivare.

Det finns fortfarande stora grupper som behöver den arbetsträning som Samhall kan ge, men som ännu inte kunnat beredas anställning där. Detta talar i och för sig för en utökning av antalet anställda. Men om andelen som övergår till anställning hos andra arbetsgivare i väsentlig grad kan ökas, skapas också utrymme för att ta emot nya anställda. Vpk är berett att acceptera ett oförändrat antal anställda med funktionsnedsättning inom Samhall. Det förutsätter emellertid att arbetet på att bereda anställda i Samhall anställning hos andra arbetsgivare prioriteras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Främjandelagen

När det gäller att bereda funktionshindrade sysselsättning på öppna arbetsmarknaden, förutsätter regeringen att främjandelagen kommer till aktiv användning på ett annat sätt än hittills. Vpk delar i detta avseende regeringens uppfattning. Främjandelagen har ännu inte kommit till praktisk användning, ett i sig märkligt förhållande mot bakgrund av hur arbetsmarknaden för människor med funktionsnedsättning har sett och ser ut. Det finns emellertid en allmän uppfattning om att brister i lagens tillämpningsföreskrifter gör den ohanterlig. Riksdagen bör därför hemställa hos regeringen om en översyn av främjandelagens tillämpningsföreskrifter.

Hemställan

Mot. 1988/89

A254

Under hänvisning till det anförda föreslås:

1. att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 under bil. 12 Arbetsmarknadsdepartementet, C4. Yrkesinriktad rehabilitering beslutar anvisa ett med 10 000 000 kronor förhöjt belopp till 656 324 000 kronor,

2. att riksdagen med ändring i prop. 1988/89:100 under bil. 12 Arbetsmarknadsdepartementet, C5. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning beslutar anvisa ett med 110 636 000 kronor förhöjt belopp till 3 936 918 000 kronor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arbetsmarknadsstyrelsens program för att under en fyraårsperiod ta fram 2 000 datorbaserade arbetsplatsutrustningar för funktionshindrade bör fullföljas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att verksamheten med att bereda anställda med funktionshinder inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare bör prioriteras inom arbetsförmedlingsverksamheten och resurser avsättas för ändamålet,

5. att riksdagen hemställer hos regeringen om en översyn av främjandelagen och dess tillämpningsföreskrifter så att ett effektivt instrument skapas för öppna arbetsmarknaden för människor med funktionshinder.

Stockholm den 23 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)